

ISSN:1306-3111
e-Journal of New World Sciences Academy
2009, Volume: 4, Number: 1, Article Number: 3C0004

SOCIAL SCIENCES

Received: July 2008
Accepted: January 2009
Series : 3C
ISSN : 1308-7444
© 2009 www.newwsa.com

Gamze Ayça Kaya
University of Inonu
gamzeayca@gmail.com
Malatya-Turkiye

TMS-23 BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBESİ

ÖZET

Bu çalışmada, Türkiye (Uluslararası) Muhasebe Standartlarından biri olan 23 nolu borçlanma maliyetleri standardı incelenmiştir. TMS-23 Borçlanma Maliyetleri Standardı, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilme esaslarını açıklamaktadır. Ayrıca çalışmada standardin amacı, standardın kapsamı, standartta yer alan tanımlar ve muhasebeleştirme yöntemleri gibi konulara yer verilmiştir. Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılan iki yöntem (gider olarak yazılması ve aktifleştirilmesi) örnek uygulamalar ile açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: TMS-23, Borçlanma Maliyeti, Aktifleştirme, Muhasebeleştirme Yöntemleri, Borçlanma

TAS-23 ACCOUNTING OF BORROWING COSTS

ABSTRACT

In this study has examined numbered 23 borrowing costs standard which is one of the Turkey (International) Accounting Standards. TAS 23-Borrowing Costs Standard has explained to accounting bases of borrowing costs. But, in study was included to matters such as target of standard, scope of standard, definitions in the standard and accounting methods. Two methods used in accounting of borrowing costs (Bookkeeping as expenses and capitalization) have explained with sample exercises.

Keywords: TAS-23, Borrowing Costs, Capitalization, Accounting Methods, Borrowing

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

TMUDESK (Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu) 17.06.1999 tarihli toplantısında UMS-23 Borçlanma Maliyetleri Standardını kabul etmiş ve 01.01.2000 tarihinde TMS-14 nolu standart olarak yürürlüğe koymuştur. Uluslararası ortaklıkların ve şirket birleşmeleri ve ticari ilişkilerin artmasından dolayı standart TMUDESK tarafından yayımlanmış ve 31.12.2005 tarihinde yürürlüğe konmuştur [1].

Standartlar Kurulu tarafından Eylül 2006'da bir değişiklik teklifi hazırlanmış ve görüşe sunulmuştur. Yapılan asıl değişiklik standartta yer alan yöntemlere ilişkindir. Buna göre temel yöntem ve alternatif yöntem ayrımından vazgeçilmiş ve alternatif yöntem borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde tek uygulama haline getirilmiştir [1].

Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) 09.02.1994 tarihinde kurulmuştur. TMUDESK'in amacı, tüm ülkede faaliyette bulunan işletmelerin ve diğer kuruluşların finansal tablolarının düzenlenmesini esas almak, muhasebe ilkelerinde tekdüzeni gerçekleştirmektir. Ayrıca, TMUDESK'in diğer önemli görevi ise meslek mensuplarının, finansal tabloların bağımsız denetiminde esas alacakları denetim standartlarını saptamaktır [2].

Kurul, Ulusal Muhasebe Standartlarının saptanmasında aşağıdaki ilkeleri benimsemiştir [2]:

- Saptanan muhasebe standartları uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu olmalıdır.
- Türk ekonomisi ve işletmelerinin yapısı ve gereksinimleri göz önünde bulundurulmalıdır.

İşletmeler aktiflerini edinmek için kaynak kullanmaları gerektiğinde tamamen öz kaynaklardan finansman sağlayamazlar. Bu durum hem teknik açıdan hem de rasyonel açıdan mümkün olmayabilir. Bunun yanı sıra, yatırımlarının tamamını öz kaynaklardan karşılayan bir yönetici, 'finansal kaldıraç' etkisinden yararlanmamış olur. İhtiyaç duyulan kaynakların bir kısmının yabancı kaynaklardan sağlanması, ödenecek faizin gider yazılabilmesi ve bu nedenle daha az vergi ödenmesi ve işletme sahiplerine daha fazla kâr kalması gibi rasyonel bir tutumun izlenmesi, yoğun rekabet ortamında oldukça geçerlidir [3].

İşletmeler, bankalardan borçlanabileceği gibi, satıcılarla yapılan ticari ilişkilerden, vergi daireleri veya sosyal güvenlik kurumlarına olan borçlardan, alınan avanslardan, personele, ortaklara veya diğer kişilere olan borçlardan, tahvil ihracı gibi sermaye piyasası işlemlerinden, dönem ayırıcı işlemlerden olan borçlar gibi çeşitli yabancı kaynaklardan borçlanabilmektedir [3].

İşletmeler yabancı para üzerinden de borçlanabilmektedir. Yabancı paralı borçların oluşturduğu kur farkları borç tutarı üzerine eklenir. Bu durum genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinden 'para birimi' ilkesinin bir sonucudur [3].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışmada, TMS-23 Borçlanma Maliyetleri Standardı detaylı olarak incelenmiştir. Kamuya açıklanan bilgilerin doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir nitelikte olması gerekir. Muhasebenin bu işlevi yerine getirebilmesi için sunulan bilginin doğru olması, gerçeği yansıtması, belli standartlara göre hazırlanarak finansal tablo ve raporlarla ilgililere ulaştırılması gerekmektedir. Muhasebe standartları mali tablo ve raporlarda yeknesaklığı sağlamaktadır. Bu nedenle TMS-23 borçlanma maliyetleri standardının önemi artmıştır.

3. STANDARDIN AMACI (TARGET OF STANDARD)

TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi standardının amacı borçlanma maliyeti olan faiz, komisyon, kur farkları ve benzer giderlerin kayıtlarına ilişkin esasları ve yöntemleri belirlemektir. Farklı ve yanlış uygulamaları önleyerek hazırlanan finansal tabloların tutarlı ve karşılaştırılabilir bilgilerden oluşmasını sağlamaktır [4]. Standardın amacı "borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirme esaslarını belirlemektir" biçiminde açıklanmaktadır [1].

4. STANDARDIN KAPSAMI (SCOPE OF STANDARD)

Standartta borçlanma maliyetleri, bir işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili olarak katlanılan faiz ve diğer giderler olarak tanımlanmaktadır. Borçlanma maliyetleri arasında aşağıdakiler sayılabilir [5];

- Kredili mevduat hesabı ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,
- Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları,
- Borç anlaşmalarının düzenlenmeleri ile ilgili olarak oluşan diğer maliyetlerin itfaları,
- 'TMS 17 Kiralama İşlemleri' Standardı uyarınca finansal tablolara yansıtılan finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri,
- Yabancı para ile borçlanmalarda, faiz maliyetlerine yönelik düzeltme olarak dikkate alındıkları ölçüde olmak üzere kur farkları.

Borçlanma maliyeti, banka hesap mevcudundan fazla çekilen paralar ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler, borçlanmalarla ilgili iskonto veya primlerin itfaları, borçlanma anlaşmalarından meydana gelen tali maliyetlerin itfa payları, finansal kiralama ile ilgili finansman giderleri ve yabancı para ile borçlanmalarda finansman maliyetleri niteliğindeki kur farklarını kapsar [6].

Diğer standartlarda tanımlanan aşağıdaki unsurlar da standart kapsamındadır [6]:

- Vadeli alışlarda vade farkı ve kur farkları,
- Vadeli satışlarda vade farkı ve kur farkları,
- Kıdem tazminatı karşılık giderlerinin hesaplanmasındaki faiz maliyeti,
- Borçların, alacakların, karşılıkların net şimdiki değerinin hesaplanmasından doğan reeskont giderleri.

Borç olarak sınıflandırılmayan imtiyazlı hisse senedi dahil olmak üzere, özkaynakların gerçekleşen veya tahmini maliyetleri ile ilgili konular bu standardın kapsamında değildir [6].

5. STANDARTTA YER ALAN TANIMLAR (DEFINITIONS IN THE STANDARD)

5.1. Borçlanma Maliyeti (Borrowing Cost)

Borçlanma maliyeti, işletmenin borçlandığı fonlarla ilgili ortaya çıkan faiz ve diğer maliyetlerdir (kur farkı, komisyon vb). Borçlanma maliyeti[6];

- Banka hesap mevcudundan fazla çekilen paralar ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,
- Borçlanmalarla ilgili iskonto veya primlerin itfaları,
- Borçlanma anlaşmalarından meydana gelen tali maliyetlerin itfa payları (reeskont faiz giderleri),
- Finansal kiralama ile ilgili finansman giderleri ve

- Yabancı para ile borçlanmalarda finansman maliyetleri niteliğindeki kur farklarını kapsar.

5.2. Nitelikli (Özellikli) Varlık (Qualifying Asset)

Nitelikli varlık, istendiği şekilde kullanıma veya satışa hazır hale gelmesi önemli (uzun) bir süre alan varlıktır. Bu varlıklara, satışa hazır hale getirilmesi uzun zaman alan stoklar, üretim tesisleri, enerji üretim tesisleri ve yatırım amaçlı gayrimenkuller örnek olarak verilebilir [6].

Nitelikli varlık, stoklar ve maddi duran varlıklardan oluşur. Bu varlıkların nitelikli varlık sayılabilmesi için satışa veya kullanıma hazır hale gelmelerinin uzun bir süre alması gereklidir. Bu tür stoklar, çoğunlukla siparişe bağlı olarak üretilen stoklardır. Bu tür stoklara aşağıdakiler örnek olarak verilebilir [6];

- Deniz araçları imal eden bir işletmede üretilen yat,
- Yap-sat işi uğraşan işletmede inşa edilen daireler,
- Şarap üretim işletmesindeki şaraplar.

6. MUHASEBELEŞTİRME YÖNTEMLERİ (ACCOUNTING METHODS)

Finansman maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde iki yöntem bulunmaktadır [6].

6.1. Temel Yöntem (Basic Method)

Borçlanma maliyetleri ortaya çıktıkları dönemde gider olarak muhasebeleştirilirler. Borcun, kullanım yeri veya amacı dikkate alınmaz, finansman maliyeti, doğrudan gider olarak kayda alınır [6].

Tekdüzen muhasebe sisteminde aşağıdaki hesaplar finansman maliyetlerinin kayıtlara alınmasında kullanılır [7].

7/A Seçeneği: 780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI, 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI, 782 FİNANSMAN GİDERLERİ FARK HESABI

7/B Seçeneği: 797 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI kullanılır.

Maliyet hesaplarında izlenen borçlanma maliyetleri ay sonlarında veya geçici vergi dönemi sonlarında kullanılan borçlanmanın süresine göre gelir tablosu hesaplarına aktarılır. Aktarılacak gelir tablosu hesapları [7]:

660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ, 661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ

Örnek:

Senet karşılığı 6 ay vadeli kredi kullanılmış bulunan Ziraat Bankası'ndan alınan yılsonu hesap özetinde hesaba, 5.000 YTL faiz ile Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi tahakkuk ettirilmiş olduğu görülmüştür [8].

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	/	5.000	
	300 BANKA KREDİLERİ		5.000
	300.10 Ziraat Bankası		
Dönem faiz giderinin kaydı			

Örnek:

Bir işletme özellikli olmayan bir varlık için kısa vadeli 50.000 YTL kredi kullanmış ve dönem sonunda buna ilişkin 12.000 YTL faiz tahakkuk etmiştir. Temel yöntemine göre dönem gideri olarak muhasebeleştirilecektir [9].

İşlem yevmiye kayıtlarında aşağıdaki gibi görülecektir [9]:

31.12.2006	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS. 780.01Kısa Vadeli Borçlanma Gideri	12.000	
	300 BANKA KREDİLERİ HS. 300.01 (X) Bankası HS. Dönem faiz giderinin kaydı		12.000
31.12.2006	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HS.	12.000	
	781 FİNANSMAN GİDERLERİ YAN. HS. Finansman gideri hesabının kapatılma kaydı		12.000
/	781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HS.	12.000	
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.		12.000

6.2. Alternatif Yöntem (Alternative Method)

Nitelikli bir varlığın alımı, inşası ve üretimi ile doğrudan ilişkisi kurulabilen borçlanma maliyetleri hariç, borçlanma maliyetleri ortaya çıktıkları dönemde gider olarak muhasebeleştirilirler. Nitelikli bir varlığın alımı, inşası ve üretimi ile doğrudan ilişkisi kurulabilen borçlanma maliyetleri ise ilgili varlığın bir parçası olarak aktifleştirilirler [6].

Nitelikli varlıklarda alternatif yöntemin kullanılması zorunlu değildir [6].

Alternatif yönteme göre; bir özellikli varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetleri ilgili varlığın maliyetine dâhil edilir. Bu tür maliyetler güvenilir bir biçimde ölçülebilmeleri ve gelecekteki ekonomik yararlarından işletmenin faydalanabilmesinin muhtemel olması durumunda, özellikli varlığın maliyetine dâhil edilir. Bunun dışındaki borçlanma maliyetleri oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilir [10].

6.2.1. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilme Koşulları (Conditions Being Capitalisation of Borrowing Costs)

Borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilme koşulları aşağıdaki gibidir [11]:

- Borç özellikli varlıkta kullanılmak için alınmalı,
- Bu borçla özellikli varlık satın alınmalı, inşa edilmeli ya da üretiminde doğrudan kullanılmış olmalı,
- Özellikli varlığın maliyetine eklenecek olan borçlanma maliyetleri tutarı standarda uygun olarak belirlenmeli,
- Özellikli varlık işletmeye ekonomik yarar sağlamalı,
- Özellikli varlığın eklenecek borçlanma maliyetleri güvenilir bir şekilde ölçülmelidir.

Bu koşulların gerçekleşmemesi durumunda borçlanma maliyetleri gerçekleştirildiği dönemde gider olarak muhasebeleştirilir [11].

Örnek :

- Meyve suyu üretim işletmesi mamulün raf ömrünü arttıran bir ambalajlama tesisinin yatırımı için 5 yıl vadeli 1 Milyon Euro yatırım kredisi almıştır [1].
- İlgili dönemde bu krediye 80.000 Euro faiz tahakkuk etmiştir. (1 € = 1,70 YTL'dir) [1].
- Yatırım tamamlanmış, yatırım maliyeti içerisinde yer alan 240.000 Euro faiz gideri ile birlikte toplam 1.850.000,00 YTL aktifleştirilmiştir [1].

1. Bankadan yatırım kredisi alınması [1]:

102 BANKALAR HESABI	1.700.000,00	
400 BANKA KREDİLERİ HESABI		1.700.000,00
Bankadan yatırım kredisi alınması kaydı		

2. Krediye faiz tahakkuku [1]:

258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI	136.000,00	
400 BANKA KREDİLERİ HESABI		136.000,00
Krediye faiz tahakkuku kaydı		

Bu muhasebe kaydında alternatif yöntem gereği, tahakkuk eden faiz dönem gideri olarak '780 Finansman Giderleri' hesabına kaydedilmemiş, yatırımın maliyetine eklenmiştir [1].

3. Aktifleştirme [1]:

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI	1.850.000,00	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HS.		1.850.000,00
Aktifleştirme		

**7. ALTERNATİF YÖNTEMİN UYGULAMA ESASLARI
(ALTERNATIVE METHOD'S APPLICATION BASES)**

**7.1. Aktifleştirilecek Maliyetin Kapsamı
(Scope of Cost to be Capitalisation)**

Alternatif yöntem gereği, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi mümkündür. Ancak, bu durum mutlak değildir. Borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilebilmesi için, ilave edilen maliyetin, varlığın işletmeye gelecekte ekonomik yarar sağlamanın muhtemel olması ve maliyetin güvenilir şekilde ölçülmesi gereklidir. Aksi durumda, aktifleştirme yapılamaz [6].

Alternatif yöntemin benimsenmesi durumunda, yöntemin işletmenin tüm nitelikli varlıklarına uygulanması tutarlılık ilkesinin bir gereğidir [6].

Alternatif yöntemin benimsenmesi durumunda, bu yöntem nitelikli varlıkların alımı, inşası ve üretimi ile ilgili olarak ortaya çıkan tüm borçlanma maliyetlerine uygulanır. İşletmenin bazı nitelikli varlıklar için alternatif yöntemi benimseniyorken, diğer bazıları için benimsememesi mümkün değildir [6].

Belirli bir varlığın alımı amacıyla borçlanıldığında, aktifleştirme için uygun borçlanma maliyetleri tutarı, dönem boyunca söz konusu borçlanmadan kaynaklanan gerçek borçlanma maliyetinden, bu

borçlanmadan temin edilen fonların varsa geçici olarak değerlendirildiği yatırımlardan elde edilen gelirlerinin düşülmesi suretiyle bulunur. Örneğin, bir yatırım için tahsil edilmiş bir kredi, kullanılacağı zamana kadar, başka bir mevduat hesabında tutulmuş ve bu nedenle faiz geliri veya kur farkı geliri doğmuş ise, bu tutar, esas borçlanma maliyetinden indirilir, aleyhte kur farkı doğmuş ise, esas borçlanma maliyetine ilave edilir [6].

7.1.1. Aktifleştirme Oranı (Capitalisation Rate)

Genel nitelikli bir borçlanmayla nitelikli bir varlık alımı olduğunda, aktifleştirme için uygun borçlanma maliyeti tutarı, varlık için yapılan harcamalara aktifleştirme oranı kullanılarak saptanır. Aktifleştirme oranı, işletmenin nitelikli varlıklara ilişkin direkt borçlanmaları dışında o dönemde mevcut genel amaçlı borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalamasıdır. İlgili dönemde aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı, bu dönemde meydana gelen borçlanma maliyeti tutarını aşamaz [6].

Buradaki aktifleştirme oranı aslında, ortalama borçlanma maliyetidir. Ortalama borçlanma maliyeti oranıdır. Örneğin, iki kredi alınması durumunda, oran aşağıdaki gibi hesaplanacaktır [6].

(Ortalama Borçlanma Maliyeti Oranı)

$$\text{Ort.B.Mly.} = \frac{(\text{Kredi 1} \times \text{Kredi 1 Faiz Oranı}) + (\text{Kredi 2} \times \text{Kredi 2 F.O.})}{\text{Kredi 1} + \text{Kredi 2}}$$

Aktifleştirme oranı adı verilen bu oran, nitelikli varlıklar için yapılan harcama tutarları ile çarpılır ve aktifleştirilecek borçlanma maliyeti bulunur [6].

Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyeti = Varlığa İlişkin Yapılan Harcamalar x Aktifleştirme Oranı

Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti bulunurken, varlığa ilişkin yapılan harcamanın hesaplanması önemlidir. Bir varlığın, önceki dönemlerde aktifleştirilmiş olan borçlanma maliyetleri de dâhil olmak üzere, bir dönem içerisindeki ortalama defter değeri; normal şartlar altında ilgili dönemde aktifleştirme oranının uygulandığı harcamaların makul bir tahminidir. Hesaplama, ortalama defter değeri kullanılabilir. Bu durum, süre gelen borçlanmalarda geçerlidir. Özellikle varlığın inşası boyunca, farklı dönemlerde, farklı finansal araçlarla, farklı oranlarda borçlanmalar yapılmaktadır. Bu borçlanmaların fiili maliyetleri ile varlıklar arasında ilişki kurmak zorlaşmaktadır. Bu durumda, genel bir borçlanma oranı ile varlığın dönem başı (bu tarihe kadar gerçekleşmiş borçlanma maliyetleri dâhil) ve dönem sonu tutarları esas alınarak (henüz dönemin borçlanma maliyetlerinden pay verilmemiş) dönem ortalama varlık tutarı çarpılır. Yapılan işlem aslında, yapılan harcamaların tümünün borçla finanse edildiğinin kabul edilmesidir. Tahmini bir hesaplama yapıldığı için bu durumda, tahmini olarak bulunan maliyete verilecek borçlanma tutarları, fiili borçlanma tutarını geçebilir. Standart, bu duruma karşılık, maliyete verilecek borçlanma maliyetinin fiili tutarı geçemeyeceğini belirtmiştir [6].

Ortalama varlık tutarı hesaplanırken, söz konusu varlıkla ilgili olarak tahsil edilen hakedişler ve devlet teşvikleri, özellikle varlığa ilişkin harcamalardan düşülür. Doğrudan borçlanma tutarı da varlık tutarından indirilir [6].

Şunu da belirtmek gerekir ki, her zaman ortalama varlıktan hareket etmek doğru olmayabilir. Örneğin, önceki dönemlerde hiç borçlanma olmaması ve borçlanmaların cari dönemde meydana gelmesi durumunda, ortalama varlıktan değil, dönem harcama tutarının ortalamasından hareket etmek daha doğru olacaktır [6].

Örnek:

Bir inşaat işletmesi kat karşılığı arsa alarak daire inşa etmektedir. İşletme 1.7.2007 tarihinde Çayyolunda 20 dairelik bir binanın inşaatına başlamıştır. İşletmenin bu proje dışında devam eden iki projesi daha bulunmaktadır. İşletme, 2007 yılında, projelerin finansmanı için çeşitli vadelerde krediler kullanmıştır. Bu kredilere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir [6];

	Tutar	Vade	Yıllık Bileşik Faiz Oranı	Faiz Gideri
Akbank	20.000 YTL	18 ay	% 30	5.000
Ziraat Bankası	30.000 YTL	12 ay	% 20	4.000

İşletmenin yürüttüğü projelerin toplam maliyetleri ise aşağıdaki gibidir [6].

	Önceki Yıllar	2004 Yılı Harcamaları	Doğrudan Borçlanma
A	200.000	60.000	50.000
B	250.000	50.000	30.000
C	-	40.000	20.000

Ortalama Maliyet Tutarı = $(20.000 \times \%30 + 30.000 \times \%20) = 12.000$
Aktifleştirme Oranı (Ortalama Maliyet Oranı) = Ortalama Maliyet Tutarı / Borçlanma Tutarı

Aktifleştirme Oranı = $12.000 / 50.000 = 0,24$

Bu oran, yıl içinde ilgili varlıklara yapılan harcama tutarları ile çarpılacaktır. Ancak, yapılan harcamalar yılın belirli dönemlerinde ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan, dönem sonu harcama toplamı ile değil, harcamaların yıla düzenli dağıldığı varsayımı altında dönem ortalama harcama tutarı ile aktifleştirme oranının çarpılması gereklidir [6].

Ortalama Harcama Tutarı = $50.000 / 2 = 25.000$

Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyeti = $25.000 \times 0,24 = 6.000$

	2004 Yılı Harcamaları	Doğrudan Borçlanma	Genel Borçlanma	Ortalama Harcama	Aktifleştirme Oranı	Akifleştirilecek Tutar
A	60.000	50.000	10.000	5.000	0,24	1.200
B	50.000	30.000	20.000	10.000	0,24	2.400
C	40.000	20.000	20.000	10.000	0,24	2.400

Aktifleştirilecek tutar, 6.000 YTL'dir. Bu tutar, fiili finansman maliyeti ($4.000 + 5.000 = 9.000$) tutarını aşmadığı için bir sınırlama olmadan aktifleştirilebilir [6].

7.1.2. Nitelikli Varlığın Kayıtlı Değerinin Geri Kazanılabilir Tutarından Yüksek Olması (Being Registered Value of Qualifying Asset Higher Than Its Recoverable Amount)

Nitelikli varlığın kayıtlı değerinin veya beklenen nihai maliyetinin, varlığın geri kazanılabilir tutarı veya net gerçekleşebilir değeri geçmesi halinde, kayıtlı değer diğer Uluslararası Muhasebe Standartlarının gereklerine göre düşürülür veya arttırılır [6].

Geri kazanılabilir tutar, bir varlığın net satış fiyatı ve kullanım değerinden büyük olanıdır. Kullanım değeri ise, bir varlık veya nakit yaratan birimden elde edilmesi beklenen gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değeridir [12].

UFRS (TFRS) gerçeğe uygun değeri "tarafsız, danışıklı olmayan, ilişkili taraflar arasında olmayan ve objektif olan, bilgili ve istekli taraflar arasında bir varlığın değişimi veya bir borcun kapatılması için kabul edilen tutar" olarak tanımlamaktadır [13].

Net gerçekleştirilebilir değer, faaliyetlerin normal döngüsü (işin normal akışı) içinde tahmini satış fiyatından, tahmini tamamlanma maliyeti ve satışı gerçekleştirmek için gerekli tahmini satış maliyeti toplamının indirilmesi suretiyle bulunur [6].

Örnek:

Bir işletme genel müdürlük olarak kullanılmak üzere bir bina inşa etmiştir. Binanın yapımında zaman zaman kredi kullanılmıştır. İşletme, kredi faizlerini ilgili varlığın maliyetine dahil etmiştir. Bina 2007 yılında hizmete alınmıştır. Binanın maliyeti, 500.000 YTL'dir. Bu maliyet içerisinde 150.000 YTL faiz gideri bulunmaktadır. Varlığın, net satış fiyatı 400.000 YTL, kullanım değeri ise 450.000 YTL olarak tahmin edilmektedir [6].

Varlığın geri kazanılabilir değeri 450.000 YTL'dir. Dolayısıyla, varlığın maliyetinin bu tutarı aşmaması gereklidir. Finansman gideri hariç maliyeti 350.000 YTL olan varlığın finansman maliyetinin tümünün eklenmesi ile varlığın değeri 500.000 YTL olmaktadır. Dolayısıyla geri kazanılabilir değeri geçmektedir. İşletmenin varlığın kayıtlı değerini 450.000 YTL'ye düşürmesi gereklidir [6].

7.2. Aktifleştirmeye Başlama (Beginning to Capitalisation)

Özellikli varlıklara ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine aktifleştirme koşullarının sağlandığı tarihte başlanır. Aşağıdaki koşulların varlığı durumunda borçlanma maliyeti aktifleştirilir [14]:

- İşletme, varlık için harcama yaptığında,
- Borçlanma maliyetleri oluştuğunda,
- İşletme, ilgili varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlere başladığında.

Yalnızca; nakit ödeme, diğer varlıkların transferi veya faiz içeren yükümlülüklerin üstlenilmesi özellikli varlığa ilişkin harcama olarak kabul edilir. Yapılan harcamalardan, söz konusu varlıkla ilgili olarak tahsil edilen hak edişler ve devlet teşvikleri düşürülür [14].

Varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi için gerekli işlemler varlığın fiziksel inşasından daha fazlasını içermektedir. Bu faaliyetler fiziksel inşanın başlanmasından önceki teknik ve idari işleri de içerir [6].

Aktifleştirmeye başlanması için temelde, ilgili varlığın üretimi, satışa veya kullanıma hazır hale gelmesi için faaliyete geçmek gereklidir. Teknik çalışmalarda, faaliyete başlamanın bir göstergesi kabul edilmektedir. Örneğin, bir arazinin inşaatla hazır hale getirilmesi veya geliştirilmesine yönelik faaliyetlerin devamı süresince, borçlanma maliyetleri aktifleştirilebilirken; bu arazinin geliştirilmesine yönelik herhangi bir faaliyet olmaksızın inşaat amacıyla elde tutulması durumunda, herhangi bir borçlanma maliyeti arazinin maliyetine dâhil edilmez [6].

Örnek:

Bir inşaat işletmesi bir sahil kasabasında 2000 yılında villalar inşa edip satmak amacıyla 10 dönüm arsa almıştır. Arsanın alımı için bankadan kredi çekilmiştir. Arsa alımı ile ilgili krediler 2002 yılına kadar ödenmiş ve bu krediler için toplam 4.000,00 YTL faize katlanılmıştır [14].

İşletme 2004 yılında inşaata başlama kararı almıştır. Haziran 2006 tarihinde projeler tamamlanmış ve satış ofisi oluşturulmuştur. Villaların temelden satışı için gerekli satış kampanyalarına başlanmıştır. Bu arada A bankasına başvurularak, villaların temelini atmak için 700.000,00 YTL kredi kullanımı için anlaşılmıştır [14].

Kredi, bankaya 15 gün önce haber vermek üzere istenilen zamanda kullanılabilir. Çekilmiş olmasına rağmen hesapta bekleyen paralar ise günlük olarak ters repo yapılacaktır. 2006 yılı sonunda kullanılan krediler için 9.000,00 YTL faiz gideri, 300,00 YTL faiz geliri tahakkuk etmiştir [14].

4.000,00 YTL'lik finansman giderinin aktifleştirilip aktifleştirilmeyeceğine karar veriniz [14].

İşletme arsayı üzerinde villa yapmak amacıyla satın almıştır. Kredinin kullanıldığı 2000-2002 yılları arasında villa inşasına yönelik bir faaliyette bulunulmamıştır. Bu bakımdan 2000-2002 dönemine ait 4.000,00 YTL faizi aktifleştirmesi mümkün değildir [14].

İşletme 2006 yılında villa inşasına ilişkin faaliyetlere başlamıştır. Dolayısıyla bu güne ilişkin 9.000,00 YTL'lik faizi aktifleştirebilecektir. Bu tutardan ilgili kredi nedeniyle elde edilen 300,00 YTL'lik faiz geliri indirilecektir. İşletmenin bu döneme ilişkin aktifleştireceği tutar 8.700,00 YTL olacaktır [14].

780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	9.000,00	
400 BANKA KREDİLERİ HESABI		9.000,00

258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI	9.000,00	
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA		9.000,00

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI	300,00	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR		300,00

7.3. Aktifleştirmeye Ara Verme (Cessation to Capitalization)

Borçlanma maliyetleri, bir varlığın, amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına uzun süreli ara verildiği bir dönemde oluşabilir. Bu tür maliyetler kısmen tamamlanmış varlıkların, inşasından değil elde tutulmasından kaynaklanan maliyetler olup, aktifleştirilmeleri mümkün değildir. Ancak, önemli teknik ve idari çalışmalara devam edildiği bir dönemde normal olarak borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmez. İşlemlerdeki geçici gecikmenin, varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin kaçınılmaz bir parçası olduğu durumlarda da borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmez. Örneğin, bir stok kaleminin olgunlaşması için ihtiyaç duyulan ek süre boyunca veya yüksek su seviyesinin alışılacağı bir olay olduğu coğrafi bir bölgede yapılmakta olan bir köprünün inşaatının yüksek su seviyesi nedeniyle gecikmeye uğradığı ek sürelerde borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine devam edilir [6].

Eğer ara teknik ve idari bir zorunluluktan kaynaklanıyorsa, yine maliyete verilmeye devam edilir. Teknik zorunluluğa Akdeniz Bölgesinde inşaat faaliyetlerine 2 ay ara veriliyorken, Doğu Anadolu Bölgesinde 6 ay ara verilmesi örnek olarak verilebilir. İdari zorunluluk ise, idari işlemlerin beklemeyi gerektirmesidir. Örneğin, inşaat ruhsatını almak için beklenmesi buna örnek olarak verilebilir. Bu hususlar dışındaki uzun beklemelerde, maliyete pay verme durdurulur. Zaten durdurulmasa bile, kayıtlı değer geri kazanılabilir değer üstünde olamayacağı kuralı, bunu otomatik olarak sağlayacaktır [6].

Özellikli varlığın parçalar halinde tamamlanması ve hizmete veya satışa sunulması söz konusu olabilir. Burada aktifleştirmeye, hizmete veya satışa sunulmayan kısım için devam edilir. Diğer kısım için aktifleştirme biter. Bir başka ifade ile borçlanma maliyetlerinin tümü devam eden bölüme yüklenir [6].

7.4. Aktifleştirmeyi Sonlandırma (End to Capitalization)

Bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibarıyla tamamlandığında borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir [10].

Normal şartlar altında, bir varlığın fiziken inşasının tamamlanması; olağan idari işlemler devam etse dahi, ilgili varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır olduğu anlamına gelir. Varlıkla ilgili, müşterinin veya kullanıcının talebine göre, dekorasyon ve benzeri küçük işlemlere devam edilmesi tüm işlemlerin esas itibarıyla tamamlanmadığı anlamına gelmez [6].

Bir özellikli varlığın yapımının parçalar halinde tamamlandığı ve diğer parçaların yapımı devam ederken her bir parçanın kullanılabilir olduğu durumlarda; belli bir parçanın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibarıyla tamamlandığında, ilgili parçaya ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir [6].

Her biri bağımsız olarak kullanılabilen birkaç binadan oluşan bir iş merkezi, diğer bölümlerde inşaat devam ederken her bir bölümü ayrı olarak kullanılabilen bir özellikli varlığa örnek teşkil eder. Çelik fabrikası gibi, aynı tesisin farklı bölümlerinde birbirini takip eden çeşitli süreçler içeren bir endüstriyel tesis de, herhangi bir parçasının kullanılabilmesi için bütünüyle tamamlanması gereken bir özellikli varlığa örnektir [6].

Örnek:

İnşaat firması, 3 blok şeklinde 60 dairelik yüzme havuzlu bir sitenin inşaatına başlamıştır. Daireler 2004 yılında tamamlanarak oturma açılmıştır. Ancak, yüzme havuzunun inşaatı 2005 yılında tamamlanabilmiştir. İşletme 2003 yılında kullandığı banka kredisini 2005 yılında kapatmıştır. 2003 yılında 4.000 YTL, 2004 yılında 6.000 YTL, 2005 yılında 1.000 YTL faiz ödemesi yapılmıştır [6].

İşletme, 2003 ve 2004 yılında gerçekleşen faiz giderlerini tüm sitenin inşa maliyetine dahil edecektir. 2005 yılındaki 1.000 YTL'lik faiz giderini ise sadece yüzme havuzu maliyeti ile ilişkilendirebilecektir [6].

8. FİNANSAL TABLO DİPNOTLARINDA AÇIKLANAN BİLGİLER (INFORMATION EXPLAINING IN THE FINANCIAL TABLE FOOTNOTE)

Finansal tablo dipnotlarında açıklanan bilgiler aşağıdaki gibidir [14]:

- Borçlanma maliyetlerine ilişkin uygulanan muhasebe politikaları,
- İlgili dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı,

- Aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetleri tutarının belirlenmesinde kullanılan aktifleştirme oranı olarak sayılabilir.

9. SONUÇ (CONCLUSION)

Bu çalışmada "TMS-23 Borçlanma Maliyetleri" konusu örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Standardın amacı, standardın kapsamı, standartta yer alan tanımlar ve muhasebeleştirme yöntemleri üzerinde durulmuştur. Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılan iki yöntem (gider olarak yazılması ve aktifleştirilmesi) örnek uygulamaları ile açıklanmıştır. Temel yöntemde borçlanma maliyetleri ortaya çıktıkları dönemde gider olarak muhasebeleştirilirler. Alternatif yöntemde ise; bir özellikli varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilgili bulunan borçlanma maliyetleri ilgili varlığın maliyetine dâhil edilir.

Kamuya açıklanan bilgilerin doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir nitelikte olması gerekir. Muhasebenin bu işlevi yerine getirebilmesi için sunulan bilginin doğru olması, gerçeği yansıtması, belli standartlara göre hazırlanarak finansal tablo ve raporlarla ilgililere ulaştırılması gerekmektedir. Muhasebe standartları mali tablo ve raporlarda yeknesaklığı sağlamaktadır.

TMS 23 borçlanma maliyetleri standardının uygulamaya geçirilmesi, Türkiye ile uluslararası işletmeler arasında muhasebe işlemlerinde aynı olayların aynı biçimde değerlendirilmesini hedeflemektedir. Standartlar Kurulu tarafından Eylül 2006'da bir değişiklik teklifi hazırlanmış ve görüşe sunulmuştur. Yapılan asıl değişiklik standartta yer alan yöntemlere ilişkindir. Buna göre temel yöntem ve alternatif yöntem ayırımından vazgeçilmiş ve alternatif yöntem borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde tek uygulama haline getirilmiştir. Alternatif yöntemde, borçlanma maliyetleri işletmelerin yabancı kaynak kullanımları nedeniyle ortaya çıkmakta ve özellikli varlığın maliyetine eklenmektedir. Böylece varlığın maliyeti daha yüksek hale gelmektedir. İşletmenin mali tablolarının analizinde, borçlanma maliyetlerinin varlıklara yüklenerek aktifleştirilmesi, yıllar itibarıyla mali tablolar karşılaştırılırken işletme ile ilgili taraflara daha doğru bilgiler verilmesini sağlayacaktır.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

1. Yükçü, S., İçerli, M.Y. ve Uğurluel, G., (2008a). TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-I, Yaklaşım Dergisi, Yıl:16, Sayı:184, ss:33-36.
2. <http://turmob.org.tr/tmudesk/tmudesk.html>
3. Sönmez, F., (2003). 14 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi (IAS 23 ve Türk Muhasebe Yazınıyla Desteklenmiş Açıklamalar İle Birlikte), Yaklaşım Dergisi, Sayı:129-130.
4. Yalkın, Y.K., (2000). Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi İlkeleri ve Yöntemleri, TMS 14, Muhasebe ve Denetime Bakış, Yıl:1, Sayı:1, ss:1-2.
5. Gücenme, G.Ü., (2007). Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulamalar, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
6. Örtten, R., Kaval, H. ve Karapınar, A., (2007). Türkiye Muhasebe - Finansal Raporlama Standartları, Gazi Kitabevi, Ankara.
7. Sağlam, N., Şengel, S. ve Öztürk, B., (2007). UFRS-UMS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması, Turhan Kitabevi, Ankara.
8. Akdoğan, N. ve Sevilengül, O., (2007). Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması, Gazi Kitabevi, Ankara.

9. Çonkar, K., Gökçe, N. ve Tellioğlu, T.F., (2007). TMS 23 Kapsamında Borçlanma Maliyetinin Boyutları, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:36, ss:71-84.
10. <http://www.tmsk.org.tr>
11. <http://www.tmud.org.tr>
12. Örten, R. ve Bayırlı, R., (2007). TMS 16'ya göre, Maddi Duran Varlıkların Dönem Sonunda Değerlemesi ve Muhasebe Uygulamaları, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:36, ss:34-49.
13. Demir, V. ve Bahadır, O., (2007). UFRS (TFRS)'deki Değerleme Ölçüleri Kapsamında Şirket Değerlemesinde Defter Değeri Yaklaşımı, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Yıl:7, Sayı:23, ss:69-70.
14. Yükçü, S., İçerli, M.Y. ve Uğurluel, G., (2008b). TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-II, Yaklaşım Dergisi, Yıl:16, Sayı:185, ss:30-33.